

TURINYS

Ižanga	9	Nusikaltėliai iš Vermachto, nuteistieji iš SS ir policijos, turkmėnai	96
Vaikystė ir paauglystė	11	Politiniai kaliniai	102
Brakonieravimas ir kalėjimas	14	SS smogiamosios Dirlewangerio brigados sukūrimas	107
Šaukimas į tarnybą <i>Wilddiebkommando Oranienburg</i>	19	Dezertyrai	109
Perkėlimas į Generalinę guberniją	26	Tampu kuopos vadu	115
Perdislokavimas į Baltarusiją	30	Mūšis dėl Liubsko ir Gubeno	118
Čigonai ir „senieji kovotojai“ sustiprina SS specialųjį Dirlewangerio batalioną	42	Tanko sunaikinimas	124
Partizaninis karas. 1943-ieji	45	Halbė	137
Operacija Minsko gete	49	Paskutinės karo dienos ir grįžimas namo	141
Apdovanojimas ir atostogos	51	Karo belaisvis	149
Atgal į Baltarusiją su nusikaltėliais	53	Po karo	152
Fronte prie Polocko	62	Karo tarnyba iš dabartinės perspektyvos	154
Numušu lėktuvą	65	PRIEDAI	158
Rengiamės kontrpuolimui	67	SS specialiosios Dirlewangerio komandos suformavimas	159
Batalionas papildomas „visuomenės atmatomis“ iš koncentracijos stovyklų	80	Dirlewangerio vadovaujamo dalinio veiksmų chronologija	174
Pasitraukimas iš Baltarusijos	83	Pastabos	189
Operacija per Varšuvos sukilimą	92	Bibliografija	194

kur vėžiai žiemoja. Pakviečiau savo būrio skyrių vadus ir liepiau jiems tuoj pat pranešti, jei kuris nors iš naujokų pradės spyriotis. Koncentracijos stovykloje mano skyrių vadai buvo „kapai“, todėl žinojo, kaip elgtis su tokiais vyrūkais. Beveik visi naujokai buvo tikros visuomenės atmosferos. Likusi dalis – vadinamieji veltėdžiai, triskart nepaklusę įdarbinimo tarnybos reikalavimui susirasti darbą, todėl pasiūsti į koncentracijos stovyklą. Vieno skyriaus vadas, buvęs „kapas“, man pasakė, kad šitie tinginių maišai kiekviena proga mėgins išsisukti nuo bet kokios tarnybos. Aš buvau tokios pat nuomonės. Kad to išvengtume, iškart įvedėme griežtą drausmę. Pavyzdžiui, jeigu netinkamai reaguojama į mano paliepimą, nusižengėlis ar net visas būrys tol buvo kamuojami rikiuotės pratybomis, kol naujokai nepajėgė pastovėti ant kojų. Po tokio paauklėjimo tapdavo paklusnesni.

Kaip ir prieš metus, naujokus teko išmokyti pagrindinių dalykų: žygiuoti koja kojon, rikiuotės elementų, judėti padalinyje, orientuotis vietovėje, lauko sąlygomis įrengti postus ir stovyklavietes, pulti priešo pozicijas, ginti savąsias, šaudyti ir kt.

Pasitraukimas iš Baltarusijos

1944 m. birželio 22 d. prasidėjo Raudonosios armijos puolimas. Buvome pervesti į aukštesnės kovinės parengties lygį, nes tikėtasi suintensyvėjant partizanų puolimų. Likus kelioms dienoms iki puolimo, partizanai iš tiesų suaktyvėjo. Susprogdinti keli tiltai ir keliai, kelis kartus per dieną būdavo pranešama apie sunkvežimių kolonų užpuolimus. 1-asis batalionas vykdė operaciją prieš partizanus, o 2-asis nuo artėjančio fronto atitrauktas į vakarus. 1944 m. liepą Raudonoji armija artėjo prie Minsko. Nuo priešo traukėmės pėsčiomis.

Per 10 alinančių dienų teko įveikti 250 kilometrų kelią. Žygiavome per miškus, pelkes, forsavome upes. Neturėjome pakankamai transporto pervežti mantos, todėl prie tokių upių kaip Nemunas susiformuodavo keliolikos kilometrų kolonos.

Stovėjome ir nejudėjome iš vietos, o prieš smogiamieji lėktuvai pasirodydavo vėl ir vėl, apšaudydavo mūsų kolonas. Bet jeigu kažkur netoliese būdavo 20 mm zenitinių pabūklų pozicijos, mūsų šauliai bemat nuvydavo lėktuvus. Zenitininkai pelnė didžiulę mūsų pagarbą. Tiltu prieigose buvo pastatyti keli prieštankiniai pabūklai, turintys mus apsaugoti nuo netikėto sovietų tankų prasiveržimo. Visų nervai buvo įtempti. Norėjome bet kokia kaina iš čia ištrūkti, bet nebuvo galimybių, nes kolonos įstrigo spūstyje. Paprasčiau kuopos vado leidimo nueiti ir pažiūrėti, kokio ilgio kolona, ar nėra alternatyvių kelių aplenkti spūstį.

Gastas nusiėmė kepurę, pasikrapštė pakaušį ir pasakė:

– Gerai, eik pasižiūrėti. Bet grįžk ne vėliau kaip po valandos.

Priešais mus stovėjo visų kariuomenės rūšių daliniai: medicinos, ūkio, rezervo batalionai, užnugario, kiti. Nusigauti iki tilto nepavyko. Supratau, kad stovėsime dar daug valandų, nes nepastebėjau nė mažiausio judėjimo.

– Artimiausiu metu per tiltą nepersikelsime. Galėtume mėginti persikelti prie Stolpcų, bet tikriausiai ten tokia pati padėtis, – pranešiau Gastui.

Vienintelė alternatyvi galimybė – palikti čia automobilius ir upę įveikti plaukte. Šioje vietoje jos plotis 120 metrų. Suprantama, Gastas šią idėją atmetė. Jis nusprendė palaukti, kol vėl atsinaujins judėjimas per tiltą. Atėjo popietė, vakaras, paskui naktis. O mes vis stovėjome ir nejudėjome.

Kai vienas po kito dingo keli vyrai, Gastas būrių vadams pagrasino karo lauko teismu, jeigu jie nesustabdys dezertyravimo. Bet juk negalėjau sekioti paskui kiekvieną ir stebėti, ar jis nesiuruošia sprukti naktį.

Naktį kolona netikėtai pajudėjo. Arklių traukiamos gurguolės riedėjo pirmyn, bet po pusantros valandos vėl sustojo. Tokioje ištįsusioje kolonoje nebuvo kaip perduoti komandų. Kareiviai paskirstyti palei visą kelią, kad apsaugotų koloną nuo partizanų puolimo. Nenorėjau, jog sargyba užsiimtų naujokai. Mūsų kuopa iš Uzdos išžygiavo paskutinė, ir dabar buvome kolonos gale. Kareiviai iš skirtingų padalinių išsibarstė abiejose kelio pusėse iki pat tilto, o mes praradome ryšį su kitomis savo bataliono kuopomis. Po kiek laiko kolona vėl pajudėjo ir vėl sustojo, pagaliau atsiradome prie pat tilto. Kiti mūsų padaliniai jį perėjo ir nužygiavo tolyn. Gastas nuėjo pas karo lauko žandarų, reguliuojančius eismą per tiltą. Tačiau į jo prašymą praleisti per tiltą kurjerį, turintį susisiekti su batalionu, atsakyta neigiamai. Per tiltą nieko nepraleido.

Dirlewangerio kareivių kolona keičia dislokavimo vietą.

Buvo nesmagu žinoti, kad rusai yra kažkur mums už nugarų. Kai kitą rytą perėjome tiltą, mūsų bataliono – nė pėdsako. Jokių likusių ryšininkų, jokių lentelių su nuorodomis, visiškai nieko. Pasirodęs Gastas man įsakė:

– Surask batalioną. Susiorganizuok kokį nors transportą ir pasivyk juos.

Perėję tiltą padaliniai pasklido keturiomis ar penkiomis atskiromis kolonomis, kad galėtų greičiau žygiuoti pirmyn. Visi norėjo kuo greičiau iš čia ištrūkti. Visiškai nepageidavome dar kartą patekti į tokią spūstį. Pamatęs pro šalį važiuojantį motociklininką, pamojau ranka jam sustoti. Paprašiau pavėžėti, kad galėčiau pasivyti nutolusį batalioną. Jis mostelėjo ranka sėsti, ir mes nuburzgėme pirmyn, link Myriaus miestelio. Važiuodamas pro begalines kolonas, saviškių nepastebėjau. Kadangi netrukus motociklininkui reikėjo apsisukti ir grįžti, nulipau ir pėsčiomis nuėjau ieškoti kitų mūsų kuopų. Jos negalėjo būti toli.

Netrukus pamačiau mūsų bataliono vado kiubelvageną*, prie kurio stovėjo jis pats su adjutantais, būrių ir skyrių vadais. Jie laukė, kol kolona vėl pajudės. Maždaug už 50 metrų buvo kitos mūsų pulko kuopos ir jų vežimai. Prasibrovęs pro koloną, priėjau prie bataliono vado ir pranešiau, kad Gastas su kuopa atsilikęs apie 20 kilometrų. Steinhaueris pareiškė neketinąs pasitraukti iš kolonos į šalikelę ir laukti mūsų kuopos atvykstant. Gastas turįs ką nors daryti ir pasivyti batalioną kuo greičiau. Paskui vienam iš savo trijų kurjerių įsakė motociklu pavėžėti mane atgal.

Važiavome dulkėtu keliu palei koloną ir atidžiai dairėmės mano kuopos. Teko dardėti apie 25 minutes, kol juos suradome. Pėsčiomis tikriausiai būčiau užtrukęs apie 4 valandas. Liečiau kurjeriui minutėlę palaukti, o pats nubėgau pas kuopos vadą. Išklauses mano raportą, jis nusprendė pats nuvažiuoti pas Steinhauerį ir asmeniškai aptarti padėtį. Laikiną vadovavimą kuopai skyrė man. Ką gi, nieko ypatinga daryti nereikėjo. Kolona tiesiog palengva judėjo į vakarus. Maždaug po valandos motociklininkas parvežė Gastą. Jis iš Steinhauerio gavo žemėlapi ir ketino pasiieškoti šalutinių kelių, kuriais galėtų pasivyti batalioną.

Kadangi Raudonoji armija lipo ant kulnų, jo idėja buvo visai nebloga. Nenorėjome būti subombarduoti. Gastas nusprendė palikti pagrindinę koloną ir pasukti dešinėn, į šiaurę, paskui žygiuoti į vakarus ir pasivyti batalioną jau už Myriaus. Mūsų žygis užtruko apie penkias valandas, bent jau visą laiką judėjome, o kiti stovėjo vietoje. Iš kairės pamatę Myrių, persikėlėme per Myrankos upę. Mane su dar dviem kariais Gastas pasiuntė surasti batalioną. Sparčiu žingsniu patraukėme į pietvakarius. Po kiek laiko pamatėme koloną, vėl sustojusią prie tilto per Nemuną. Kadangi ėjome labai greitai, savo batalioną netgi aplenkėme. Teko eiti prieš kolonos judėjimą, kol sutikome saviškius. Steinhaueris labai nustebo, pamatęs mus ateinančius iš priekio, ir paklausė, kur

* „Volkswagen Kübelwagen“ – lengvasis atviras štabo automobilis (vert. past.).

yra mūsų kuopa. Paaiškinus ir trumpai pasitarus, jis su manimi pasiuntė visus tris kurjerius motociklininkus. Gastas su kuopa laukė vietoje. Padedami motociklininkų, suradome keletą patogių šalutinių kelių, vedančių link Naugarduko. Netrukus turėjome susijungti su savo batalionu.

Kiek pavažiavę kolonos judėjimo kryptimi, pasiekėme kuopą. Išklauses mano pranešimą, Gastas prarado savitvardą.

– Po velnių! – garsiai šūktelėjo jis. – Į vakarus nuo čia tik pelkės. Prarasime dar daugiau laiko!

Mums vėl reikėjo įveikti Nemuną, o tai padaryti pelkėtoje vietovėje, be tilto buvo neįmanoma. Žemėlapyje neaptikome nė mažiausio kaimelio. Gastas įsakė man, motociklininkams ir dar dviem kareiviams važiuoti pirmyn išvalgyti vietovės, už pelkėtos teritorijos rasti kelią, kuriuo batalionas galėtų pasiekti Naugarduką. Radus kelią, turėjau pasiųsti vieną kurjerį atgal.

Kuopos puskarininkis išdavė dokumentą, kad mūsų pakeliui nesustabdytų karo lauko žandarmerijos patrulis, taip pat gavau žemėlapi. Negaišdami išvykome. Kadangi važiavome motociklais be priekabų, lengvai aplenkėme koloną ir netrukus pasiekėme tiltą į pietryčius nuo Karelių miestelio (gyvenviečių pavadinimus galiu paminėti gana tiksliai, nes Gasto duotą žemėlapi išsaugojau iki pat šios dienos). Nuotaikos buvo slogios. Nesigirdėjo daugiau jokių: „Nuo Suomijos iki Juodosios jūros pirmyn, pirmyn! Pirmyn į Rytus, puolanti kariuomene!“

Dabar kareiviai, štabai, užnugario padaliniai, kariuomenės pagalbininkės moterys judėjo į vakarus atskiromis grupelėmis. Retkarčiais pasitaikydavo pamatyti kokį automobilį, bet daugelis keliavo pėsčiomis arba nusavintais vietos gyventojų vežimais, tarp kurių pasitaikydavo tik vienas kitas standartinis Vermachto vežimas.

* Eilutė iš Trečiojo reicho karinio maršo „*Rußlandlied*“ (vert. past.).

Brovėmės pirmyn, kartais palydimi piktų balsų:

– Jūs vis tiek tuoj grįšite atgal, kiaulės!

Negaišau laiko aiškindamasis. Perėję tiltą, nuvažiavome apie 15 kilometrų ir pasiekėme kaimą. Čia pasitikslinkau vietovę žemėlapyje. Nuo pagrindinio kelio atsiskyrė keletas keliukų. Mums reikėjo sulaukti savo bataliono, kuris galėjo užtrukti septynias aštuonias valandas, atsižvelgiant į tai, kaip greitai pavyks pereiti tiltą. Laikas bėgo. Nors patys negalėjome matyti ir negavome jokio pranešimo, vis dėlto jautėme, kad Raudonoji armija artėja labai sparčiai. Pasiunčiau vieną kurjerį su pranešimu Gastui ir bataliono vadui, kiti du liko prie manęs. Aplinkui buvo daug kariuomenės padalinių. Vieni stovėjo, kiti judėjo keliu ar tolo nuo jo. Paklausiau, iš kur jie traukia ir kur eina. Bet šie paprasti kareiviai neturėjo nė mažiausio supratimo, o jokio karininko nesutikau. Mes taip pat pajudėjome į šiaurės vakarus. Girdėjome dundančią artileriją. Aplinkui nuolat šmirinėjo lėktuvai. Tarp jų – nė vieno vokiečių. Motociklo vairuotojas parodė į kuro baką. Jame dar buvo šiek tiek degalų, bet netrukus turėjome kur nors papildyti arba sukti atgal. Kuo toliau važiavome, tuo mažiau sutikome kareivių. Maždaug pusantros valandos važiavę kalvota, vis labiau miškinga vietove, pradėjome pasivyti kuopos dydžio padalinių, kurie, kaip ir mes, mėgino judėti aplinkiniais keliais. Kurjeris sustojo pasitikrinti kuro atsargų. Paašikėjo, kad benzino užtektų pavažiuoti į priekį apie dešimt minučių, o tada jau tektų grįžti. Nusprendžiau dešimt minučių dar pavažiuoti. Kelias, kaip ir buvo nurodyta žemėlapyje, suko į vakarus. Priekyje lyg ir nebuvo jokių kliūčių, galinčių pristabdyti judėjimą. Tokiu keliu batalionas per dieną galėjo įveikti mažiausiai 40 kilometrų. Antrąjį motociklininką palikau laukti (taip galėjome sutaupyti benzino), o su pirmuoju nuvažiavau tolyn. Pasiekėme nedidelį kaimelį. Čia sutikto gyventojų paklausiau, ar šis kelias veda į Naugarduką. Jis manęs nesuprato. Spoksojo tuščiomis abejingomis akimis, kaip paprastai

Vokiečių kariuomenės technika ir motociklininkai prie Naugarduko.

tokiais atvejais darydavo rusai. Parodžiau į vakarus, pasakiau: „Naugardukas?“ Jis ir vėl man nieko neatsakė.

Įvažiavę į miškingą vietovę, netrukus pasivijome nedidelę vežimų koloną. Netikėtai pasigirdo šūviai. Partizanai! Nuo šios minties net oda pašiorpo. Mano kurjeris staiga sustojo. Sulaikę kvėpavimą, stebėjome prieš akis vykstančią dramą. Trys vokiečių kareiviai puolė į kairę nuo kelio, mėgindami pasiekti mišką, bet krito pakirsti kulky. Iš dešinės pasirodę partizanai ėmėsi naršyti po vežimus. Pasigirdo daugiau šūvių. Mano vairuotojas greitai apgręžė motociklą, ir mes nurūkome visu greičiu atgal. Be jokios abejonės, batalionas čia galėjo patekti į partizanų pasalą.

Pakeliui pasiėmę paliktus draugus, grįžome į kuopą. Sužinojęs apie padėtį, Gastas nusprendė nelaukti bataliono. Gerai, kad vis dėlto netrukus mūsų šiek tiek pasirodė. Savo pranešimą pakartojau

ir Steinhaueriui, kuris padėtį aptarė su Gastu. Steinhaueris nusprendė žygiuoti aplinkiniais keliais, nes pagrindiniu prie mūsų sparčiai artėjo ivanai. Tačiau aplinkiniuose keliuose galėjome susidurti su partizanais. Daugelis mūsų pačių karių buvo tik prieš dvi savaites atvykę ne itin motyvuoti naujokai.

Sprendžiant iš žemėlapių, iki Naugarduko dar buvo likę 30 kilometrų. Miestą pasiekti galėjome tik po dešimties valandų žygio! Vyrams teks nors trumpai atsipūsti. Vietos gyventojų arkliai, traukiantys vežimus, laikėsi labai neblogai. Šie padarai buvo neįtikimai ištvermingi, bet ir jiems reikės poilsio. O kol kas po ilgų valandų stovėjimo spūstyje vyrai ir arkliai buvo pasirengę ilgam žygiui.

Kadangi mūsų batalionas žygiavo kolonoje ir visos kuopos buvo kartu, partizanų užpuolimo nereikėjo labai baimintis. Mano kuopa žygiavo pirma, kitos kuopos ir bataliono tarnybos sekė iš paskos. Traukėme tuo pačiu keliu, kurį išžvalgėme važiuodami motociklu. Netrukus pasiekėme partizanų apšaudytą vežimų koloną. Čia gulėjo maždaug trisdešimt penki nukautų vokiečių kareivių kūnai. Taip pat kelių moterų palaikai. Greičiausiai jos buvo iš Vermachto pagalbinių tarnybų. Kolona buvo apiplėšta: partizanai susirinko ginklus, nuavė batus, ištuštinto vežimuose gulinčias dėžes. Kai kurie kareiviai nušauti į pakaušį. Steinhaueris įsakė surinkti žuvusiųjų identifikavimo žetonus ir dokumentus, o kūnus užkasti pakelėje.

Kitą rytą vos prašvitus buvome kiek į šiaurę nuo Naugarduko. Steinhaueris į miestą pasiuntė oberšturmfiurerį Gastą ir tris motociklininkus. Sutikti karo žandarmerijos pareigūnai pasakė, kad rusai užėmė Myriaus miestelį, nuo kurio dabar jau buvome nutolę 50 kilometrų. Dabar ivanų taikinys yra Gardinas. Už 30 kilometrų mums vėl teks įveikti Nemuną. Iki Gardino – apie 140 kilometrų. Tai reiškė, kad iki Nemuno mūsų laukia dar

vienos dienos žygis. Baiminomės, kad rusų tankai gali pasiekti Nemuną anksčiau už mus. Turėjome labai skubėti. Laimė, mums pavyko lengvai įveikti Nemuną per kelis kilometrus į šiaurę nuo pagrindinio kelio. Aplinkui virė neįtikimas chaosas. Priėjome geležinkelio liniją ir du kelius. Geležinkelis ir vienas kelias vedė į Lydą, kitas – į Gardiną. Daugybė žmonių norėjo kuo greičiau sprukti, tikėdamiesi nuvažiuoti traukiniu iki Lydos, o iš ten – iki Gardino. Po kelių dienų mūsų 1-ajam batalionui teks stoti į mūšį su rusais, bet tada šito dar nežinojome.

Kad ir kaip bebūtų, kelias kiek ištuštėjo. Pakeliui į Gardiną jokių didesnių kliūčių nepasitaikė. Visur įrenginėjamos gerai įtvirtintos gynybinės pozicijos. Matėme daugybę civilių, kasančių prieštankinius griovius. Po trumpo poilsio, vyrams pavalgius ir pašėrus arklius, patraukėme link Rytų Prūsijos. Per Augustavą nužygiavome į Treuburgą (dab. Alėcka, Lenkija), čia gavome nakvynę Reicho darbo tarnybos kareivinėse. Vienas po kito mus pasivijo atsilikę 1-ojo ir 2-ojo batalionų padaliniai. Mūsų batalionas iš Baltarusijos grįžo beveik be nuostolių. Pagaliau galėjome nusiprausti, iš drabužių išpurtyti dulkes, kiek pailsėti. Gavome ir normaliai pavalgyti. Po dviejų dienų vėl atnaujinome naujokų karinį rengimą.

1944 metų liepos pabaigoje buvau apdovanotas sidabrinio kovos su partizanais ženklu. Tai buvo mano dvejų metų tarnybos Baltarusijoje įvertinimas. Žinoma, nebuvau vienintelis. Tokį apdovanojimą gavo beveik visi, batalione tarnavę nuo pirmųjų operacijų pradžios.

Kovos su partizanais ženklas.

Operacija per Varšuvos sukilimą

Rugpjūčio pradžioje mums buvo paskelbta aukščiausioji kovinė parengtis. 1-asis batalionas, labiausiai nukentėjęs traukdamasis iš Baltarusijos, sunkvežimiais permestas į Varšuvą. Visi labai stebėjomės ir spėliojome, kas taip netikėtai galėjo nutikti. Kitą dieną 2-asis batalionas taip pat gavo įsakymą per Johanisburgą (dab. Pišas, Lenkija) ir Ostrolenką vykti į Varšuvą. Tada manėme, kad dalyvausime nedidelėje operacijoje prieš lenkų nacionalinio pasipriešinimo pajėgas – Armiją krajovą, veikiančią miškuose prie Varšuvos. Mes, paprasti pėstininkai, nieko daugiau tikėtis ir negalėjome.

Tačiau atvykę sužinojome, kad Varšuvoje kilo sukilimas. Gavome įsakymą prasiveržti iki Vermachto štabo miesto centre, pakeliui slopinami bet kokį pasipriešinimą, nors nebuvome parengti kautynėms mieste. Įžengę iš vakarų pusės, Licmanštato gatve turėjome skverbtis į rytus link Briulio rūmų. Netrukus buvome apšaudyti iš pastatų ir barikadų. Teko stabtelėti, tarp mūsų atsirado ir sužeistųjų. Puolam, stojam, šaudom, ieškom priedangos. Įsiveržiame į pastatą, nuslopiname pasipriešinimą ir vėl pirmyn! Mūsų batalionas, kurio kareiviai dar prieš aštuonias savaites buvo koncentracijos stovyklų kaliniai, patyrė didelių nuostolių. Vienam kareiviui, stovinčiam man iš dešinės, kulka

Dirlewangerio smogikai Varšuvos gatvėje.

pramušė plieninį šalną. Išgirdau garsą, panašų į „ping“, ir štai jis jau guli. Žaibiškai šokau slėptis gretimo namo laiptinėje. Kulkos švilpė iš visų pusių, durys buvo užrakintos. Laimė, šiokią tokią priedangą radau įėjimo nišoje. Apsidairiau aplinkui. Kiti vyrai taip pat išsislapstė aplinkiniuose pastatuose. Kai kurie tįsojo gatvėje nukauti. Judėti pirmyn nebuvo jokių galimybių. Reikėjo įsiveržti į pastatus ir likviduoti šaulius. Daugelis durų buvo užrakintos, tad teko jas išlaužti šautuvų buožėmis arba išsprogdinti rankinėmis granatomis. Patekus į vidų, viskas vyko labai greitai. Negalėjome lenkų šauliams duoti laiko susiorientuoti. „Pasirūpinome“ visais, kuriuos aptikome pastatuose ir įtarėme šaudžius. Civilius gyventojus grupėmis išvedėme į Licmanštato gatvę. Iš čia jie buvo siunčiami į specialias sulaikymo stovyklas.

Žingsnis po žingsnio gatvė buvo išvalyta. Pastatus valėme susiskirstę į atskiras grupes. Vienu metu apsupdavome penkiolika pastatų. Pabaigę su vienu, imdavomės kito.

Iki vidurdienio netekome daug vyrų. Mūšio intensyvumas nemažėjo. Pamažu gatvės kautynės tapo rutina. Sutemus susirėmimai nurimo, tačiau naktį praleidome įsitempę. Rytojaus dieną per Turgaus aikštę pajudėjome link Briulio rūmų, kuriuose buvo įsitvirtinęs pulko štabas ir dalis mūsų 1-ojo bataliono. Jų tebuvo likę penkiasdešimt vyrų! Iš rūmų toliau puolėme aplinkinėse gatvėse įsitvirtinusių priešą. Visa Varšuva degė. Miesto kvartalus ir gatves apšaudė sunkioji artilerija, bombardavo aviacija. Gavę prieštankinių granatsvaizdžių, apšaudydavome pastatus bei rūsius, nors ir nebuvo parengti naudotis tokiais ginklais.

Rugpjūčio vidury gavome naują įsakymą – pulti ir užimti Varšuvos senamiestį. Seni storasieniai namai su tvirtomis durimis buvo tikros tvirtovės. Visur aidėjo sprogimai. Buvo neįmanoma suprasti, kas, iš kur, į ką šaudo. Tikimybė likti nesužeistam – gryniausia loterija. Kiekviename pastate tarp atskirų aukštų vyko susišaudymai. Kai kurių patalpų grindyse sukilėliai išmušdavo skyles į rūsius, tad galėdavo pasprukti požeminiais perėjimais ar kanalizacijos sistema.

Dirlewangerio pajėgos braunasi per suniokotas Varšuvos griuvėsius.